

LUND UNIVERSITY

Fackföreningen bestämmer själv över sina principer

Selberg, Niklas

Published in:
Dagens arena

2022

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Selberg, N. (2022). Fackföreningen bestämmer själv över sina principer. *Dagens arena*.
<https://www.dagensarena.se/essa/fackforeningen-bestammer-sjalv/>

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Fackföreningen bestämmer själv över sina principer

(Bild: IF Metall)

JURIDIK När IF Metall nyligen avsatte en förtroendevald hamnade åter föreningsrätten i fokus. Poängen är att svenska föreningar är tänkta att själva bestämma om sina stadgar och principer, skriver Niklas Selberg.

När Transportarbetarförbundet och IF Metall uteslutit respektive avsatte medlemmar som varit engagerade Sverigedemokrater har det lett till protester. Ofta påstås det att sådan uteslutning eller petning från fackliga förtroendeuppdrag strider mot de demokratiska fri- och rättigheterna. Det vanligaste argumentet är att den uteslutne medlemmens föreningsfrihet kränkts i och med att den inte längre får vara med i sitt förbund. Det är

Niklas Selberg

Niklas Selberg är forskare i juridik vid Lunds universitet

emellertid en felaktig tolkning av föreningsfriheten och de grundläggande föreningsrättsliga principerna.

Kärnan i föreningsfriheten/-rätten - som skyddas av svensk grundlag, Europakonventionen och ett stort antal internationella instrument om mänskliga rättigheter - är tredelat. För det första får staten inte hindra människor från att sluta sig samman i förening. För det andra får staten inte tvinga människor in i föreningar. För det tredje måste staten ge föreningarna utrymme att själva formulera och tolka sina egna stadgar, samt sköta sina angelägenheter utan inblandning. Det finns inte heller lagstiftning om ideella föreningar i Sverige. Poängen är att de är tänkta att själva bestämma om sina stadgar och principer.

Det är just om staten skulle garantera att alla får vara medlem i alla föreningar, som föreningsfriheten skulle kränkas.

Statens skyldighet att på detta sätt tolerera att människor bildar föreningar skapar emellertid inte någon rätt för människor att vara medlem eller förtroendevald i precis alla föreningar. Man kan säga att rätten att slå sig samman *med några personer* i sig inbegriper en rätt att slå sig samman *utan vissa personer*. Rätten att bilda föreningar skapar alltså inte en rätt att vara med i alla föreningar - tvärtom. Det är just om staten skulle garantera att alla får vara medlem i alla föreningar, som föreningsfriheten skulle kränkas.

Eftersom det finns en rätt att bilda föreningar, men inte någon rätt att vara med i varje förening, så får föreningarna själva avgöra frågor om medlemskapet - utan statlig inblandning. Man kan formulera det så här: om staten genom en domstol skulle underkänna ett uteslutningsbeslut fattat av en förening, så kränks medlemmarnas föreningsfrihet genom att de tvingas att vara organiserade med någon de inte vill vara organiserade med, och de finner sig plötsligt medlemmar i en förening de inte vill vara med i.

Ideella föreningar är särskilt viktiga på arbetsmarknaden, och därför har mycket av diskussionen om föreningsfrihet förts mot bakgrund av uteslutnings- eller petningsbeslut i fackföreningar. Men även om fackföreningarna är viktiga för regleringen av den svenska arbetsmarknaden, är de inte en del av staten och de arbetar inte på uppdrag av staten. Dessa organisationers starka ställning bygger tvärtom på att de är fristående från staten (och arbetsgivarna).

Den som väljer antingen att gå med i en fackförening, eller att stå utanför, får inte bestraffas för sitt ställningstagande av vare sig arbetsgivaren eller staten. De arbetsrättsliga reglerna innebär att den som utesluts ur den fackliga organisationen inte får bestraffas av arbetsgivaren med försämrade arbetsvillkor. I praktiken kommer de villkor facket förhandlar fram åt sina medlemmar i allt väsentligt att gälla även för den uteslutne.

***Så länge vi inte alla måste
vara Sverigedemokrater,***

så får vi välja att organisera oss utan dem.

Föreningsfriheten har sin grund i skyddet för den enskilde individen: skyddet för den enskildes frihet innebär att staten inte får hindra flera människor från att göra det som staten inte får hindra en enskild från att göra - detta påpekade redan **John Stuart Mill**. Så länge vi inte alla måste vara Sverigedemokrater, så får vi välja att organisera oss utan dem. Respekten för vår individuella frihet kräver respekt för vår föreningsfrihet - detta är omistliga värden för en demokratisk rättsstat.

Rätten att bilda förening med någon är alltså samtidigt rätten att bilda förening utan någon. Vissa skäl till uteslutning eller petning är otillåtna - det gäller sådant som har med diskrimineringsgrunderna att göra. En fackförening får alltså inte neka medlemskap på basis av exempelvis kön eller etnicitet. Men i övrigt får en fackförening själv bestämma vilka principer som ska avgöra vem som får bli medlem, och vem som får förtroendeuppdrag.

Det finns ingen rätt att gå med i en förening som inte vill ha en som medlem - och det är detta som staten måste respektera, om den inte ska kränka de mänskliga rättigheterna. Den som utesluts ur en förening är hänvisad till att starta en egen - och inte heller detta får stat eller arbetsgivare motarbeta, det följer av föreningsfriheten.

Vill du kommentera texten? Följ **Dagens Arena** på
Facebook